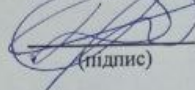

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра «Екології та техногенної безпеки» (№ 106)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова НМК 2

(підпис)

Д. М. Крицький
(ініціали та прізвище)

«_____» _____ 2023 р.

СИЛАБУС ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Екологічна етика

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 10. Природничі науки, 11. Математика та статистика, 12. Інформаційні технології, 16 Хімічна та біоінженерія, 17. Електроніка, автоматизація та електронні комунікації, 19. Будівництво та архітектура

(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 101 Екологія, 103 Науки про Землю, 113 Прикладна математика, 121 Інженерія програмного забезпечення, 122 Комп'ютерні науки, 123 Комп'ютерна інженерія, 124 Системний аналіз, 125 Кібербезпека та захист інформації, 126 Інформаційні технології, 163 Біомедична інженерія, 172 Електронні комунікації та радіотехніка, 174 Авіоніка, 174 Автоматизація, комп'ютерно-інтегровані технології та робототехніка, 175 Інформаційно-вимірювальні технології, 193 Геодезія та землеустрій

(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: усі освітні програми за відповідними спеціальностями

(найменування освітньої програми)

Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Силабус введено в дію з 01.09.2023 року

Харків – 2023 р.

Розробники: Кручина В. В. завідувач кафедрою, к.т.н., доц.

(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Клеєвська В. Л., старший викладач

(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри Екології та техногенної безпеки (№ 106)

Завідувач кафедри

к.т.н. доцент

(науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

В. В. Кручина

(ініціали та прізвище)

1. Загальна інформація про викладача

Клеєвська Валерія Леонідівна, старший викладач. З 2004 з року викладає в університеті наступні дисципліни:

- безпека життєдіяльності, охорона праці та цивільний захист;
- екологічна безпека;
- метеорологія та кліматологія;
- радіаційна екологія;
- нормування антропогенного навантаження на навколишнє середовище.

Напрями наукових досліджень: забезпечення безпечного функціонування людини в умовах виникнення надзвичайних ситуацій, прогнозування екологічних та соціально-економічних наслідків надзвичайних ситуацій.

2. Опис навчальної дисципліни

Семестр, в якому викладається дисципліна – 2 семестр.

Обсяг дисципліни:

5 кредити ЄКТС (150 годин), у тому числі аудиторних – 64 годин, самостійної роботи здобувачів – 86 годин.

Форми здобуття освіти

Денна, дистанційна, дуальна.

Дисципліна – вибіркова.

Види навчальної діяльності – лекції, семінарські заняття, самостійна робота здобувача.

Види контролю – поточний, модульний та підсумковий (семестровий) контроль (іспит).

Мова викладання – українська.

Необхідні обов'язкові попередні дисципліни (пререквізити) – базові знання з географії, історії, фізики, хімії, біології.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета

Формування у здобувачів освіти компетентностей щодо еколого-етичних проблем суспільства в минулому і в теперішній час.

Завдання

Засвоєння здобувачами освіти новітніх теорій щодо екологічної етики, охорони навколишнього природного середовища, формування та розвиток культури етичного мислення, моральних почуттів, моральної свідомості людини.

Після опанування дисципліни здобувач набуде такі загальні компетентності:

- здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями (K01);
- здатність приймати обґрунтовані рішення (K02);

спеціальні (фахові) компетентності:

- здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні екологічних проблем (K10);
- здатність застосовувати нові підходи до аналізу та прогнозування складних явищ, критичного осмислення проблем у професійній діяльності (K12);
- здатність до самоосвіти та підвищення кваліфікації на основі інноваційних підходів у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування (K16).

Очікується, що після опанування дисципліни здобувачем будуть досягнуті такі результати навчання і він зможе:

- знати правові та етичні норми для оцінки професійної діяльності, розробки та реалізації соціально-значущих екологічних проектів в умовах суперечливих вимог (ПР04);
- застосовувати нові підходи для вироблення стратегії прийняття рішень у складних непередбачуваних умовах (ПР14).

4. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовний модуль 1. Теоретичні аспекти екологічної етики.

Тема 1. Екологічна етика. Теоретичні та практичні аспекти. (ПР04, частково)

- Форма занять: лекція, самостійна робота.
- Обсяг аудиторного навантаження: 2 години.
- Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

Екологічна етика як різновид прикладної етики. Екологічна культура, поняття, сучасний стан. Роль етики у розв'язанні сучасних екологічних проблем.

- Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 2. Сучасні еколого-етичні проблеми людства. (ПР04, частково)

- Форма занять: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.
- Обсяг аудиторного навантаження: 4 години.
- Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

Поняття глобальних проблем і усвідомлення екологічної проблеми як глобальної. Наукова і суспільна діяльність Римського клубу: пошук шляхів запобігання екологічній катастрофі. Сучасна еколого-етична ситуація в Україні.

- Семінарське заняття: Сучасна еколого-етична ситуація в світі.
- Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

- Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Діяльність Римського клубу та інших міжнародних організацій щодо запобігання екологічній катастрофі.

Тема 3. Історія виникнення і становлення екологічної етики як природоохоронної теорії. (ПР04, частково).

- Форма занять: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.
- Обсяг аудиторного навантаження: 4 години.
- Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

Розвиток екологічної етики в давні часи. Становлення екологічної етики та відображення екологічних тенденцій в культурі та літературі західних та східних країн. Розвиток екологічної етики в Європі.

- Семінарське заняття: Відображення екологічних тенденцій в культурі.
- Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

- Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Відображення екологічних тенденцій в культурі.

Тема 4. Концепції і напрямки в екологічній етиці. (ПР04, частково)

- Форма занять: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.
- Обсяг аудиторного навантаження: 6 годин.
- Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

Екоцентристські моделі екологічної етики. Біоцентричні моделі екологічної етики. Екобіоцентричні моделі екологічної етики. Етика дикої природи як радикальний напрямок екологічної етики. Екоетичний ідеал.

- Семінарське заняття: Моделі екологічної етики.
- Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

- Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Моделі екологічної етики.

Тема 5. Теоретичні основи екологічної етики. Природоохоронні мотивації (ПР04, ПР14, частково)

- Форма занять: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.
- Обсяг аудиторного навантаження: 4 години.
- Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

Цінності природи. Внутрішня (абсолютна, справжня, уроджена, невід'ємна, властива) цінність (гідність, самоцінність). Зовнішні (інструментальні цінності). Конфлікти цінностей і природоохоронні мотивації.

- Семінарське заняття: Конфлікти цінностей і природоохоронні мотивації.
- Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

- Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Цінності природи.

Тема 6. Екологічна етика і природоохоронна естетика. (ПР04, частково)

- Форма занять: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.
- Обсяг аудиторного навантаження: 4 години.
- Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

Екологічна етика і природоохоронна естетика. Екологічна етика проти аматорського полювання. Етичні аспекти проведення дослідів і експериментів над тваринами в наукових дослідженнях і навчальному процесі. Шляхи популяризації екологічної етики.

- Семінарське заняття: Етичні аспекти проведення дослідів і експериментів над тваринами.

- Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

- Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Шляхи популяризації екологічної етики.

Тема 7. Екологічна етика і народні традиції захисту природи. (ПР04, ПР14, частково)

- Форма занять: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.
- Обсяг аудиторного навантаження: 6 годин.
- Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

Екологічна етика і народні традиції. Морально-релігійні мотиви захисту дикої природи.

- Семінарське заняття: Народні традиції захисту дикої природи.
- Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

- Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Народні традиції захисту дикої природи.

Модульний контроль 1

- Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).

- Обсяг аудиторного навантаження: 1 година

- Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

- Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.

Підготовка до модульного контролю.

Змістовний модуль 2. Прикладні аспекти екологічної етики.

Тема 8. Екологічна етика і релігія. (ПР04, частково)

- Форма занять: лекція, семінарські заняття, самостійна робота.

- *Обсяг аудиторного навантаження: 6 годин.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Екоетичне ставлення до природи в релігіях світу. Принцип неворожого ставлення до тварин (індуїзм, буддизм, джайнізм, піфагореїзм). Регламентація поводження з тваринами у Старому (Ветхому) Завіті. Антропоцентризм Нового Завіту. Традиції антропоцентризму і біоцентризму в західних наукових думках.

- *Семінарське заняття: Екоетичне ставлення до природи в релігіях світу.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*
- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 8 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Відображення екологічної етики в релігіях світу і в науковій думці.

Тема 9. Морально-релігійні мотиви захисту дикої природи. (ПР04, частково)

- *Форма занять: лекція, семінарські заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4 години.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Охорона дикої природи – дія доброчинності. Дика природа: права на свободу та існування. Дика природа – витвір Всевишнього і священний простір. Захист дикої природи – обов'язок і моральна відповідальність перед поколіннями.

- *Семінарське заняття: Моральні і релігійні мотиви захисту дикої природи.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*
- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Мотиви захисту дикої природи.

Тема 10. Прикладні аспекти екологічної етики. (ПР04, частково)

- *Форма занять: лекція, семінарські заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4 години.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Загальні екоетичні принципи відношення до природи і правила справедливого вирішення конфліктних ситуацій. Екоцентричні принципи ставлення до природи: Принцип неспричинення шкоди чи збитків жодній істоті в навколишньому природному середовищі або екосистемі. Принцип невтручання. Етичні принципи заповідної справи. Екологічна етика і обриси природокористування майбутнього.

- *Семінарське заняття: Екоцентричні принципи ставлення до природи.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*
- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Загальні екоетичні принципи ставлення до природи.

Тема 11. Антропоцентризм та екобіоцентризм. (ПР04, частково)

- *Форма занять: лекція, семінарські заняття, самостійна робота.*

- Обсяг аудиторного навантаження: 4 години.
- Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

Витоки антропоцентризму. Природоохоронна неспроможність антропоцентризму. Економічна користь. Екологічна користь. Естетична користь. Критика ідеї ноосфери.

- Семінарське заняття: *Баланс економічної, екологічної та естетичної користі.*
- Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

- Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Антропоцентризм та екобіоцентризм.

Тема 12. Права природи як основа захисту природи (ПР04, ПР14, частково).

- Форма занять: лекція, семінарські заняття, самостійна робота.
- Обсяг аудиторного навантаження: 4 години.
- Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

Права природи, історія. Обґрунтування прав природи. Критика ідеї прав природи. Юридична практика захисту прав природи.

- Семінарське заняття: *Права природи.*
- Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.
- Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Права природи.

Тема 13. Міжнародні природоохоронні організації. (ПР04, ПР14, частково)

- Форма занять: лекція, семінарські заняття, самостійна робота.
- Обсяг аудиторного навантаження: 4 години.
- Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

Зооохоронні організації в Україні та в країнах світу. Зарубіжні громадські об'єднання екологічного спрямування, їх роль у розвитку екологічної етики та практична діяльність.

- Семінарське заняття: *природоохоронні організації в Україні і в світі.*
- Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.
- Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Міжнародна природоохоронна діяльність.

Тема 14. Державне регулювання у сфері захисту тварин від жорстокого поводження. (ПР04, ПР14, частково)

- Форма занять: лекція, семінарські заняття, самостійна робота.
- Обсяг аудиторного навантаження: 4 години.
- Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

Нормативно-правове регулювання захисту тварин від жорстокого поводження. Основні принципи захисту тварин від жорстокого поводження. Заборона пропаганди жорстокого поводження з тваринами. Виховання гуманного ставлення до тварин.

- Семінарське заняття: Нормативно-правові акти в сфері захисту тварин від жорстокого поводження.

- Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

- Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Захист тварин від жорстокого поводження.

Модульний контроль 2

- Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).

- Обсяг аудиторного навантаження: 1 година

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

- Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.

Підготовка до модульного контролю.

№ теми	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Відповідна компетентність	K10, K12	K12	K12, K16	K10 K16	K10	K12, K16	K12, K16	K12, K16	K12, K16	K10, K12	K10, K12	K10, K12	K12, K16	K12, K16

5. Індивідуальні завдання

Індивідуальне завдання не передбачено навчальним планом.

6. Методи навчання

Проведення аудиторних лекцій (пояснень, розповідей, навчальних дискусій), семінарських занять, індивідуальні консультації (при необхідності), самостійна робота здобувачів освіти (методичні посібники).

7. Методи контролю

Поточний контроль (теоретичне опитування), модульний контроль (тестування за розділами курсу) та підсумковий (семестровий) контроль (іспит).

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
<i>Змістовний модуль 1</i>			
Участь у семінарських заняттях, виконання завдань	0...5	5	0...25
Модульний контроль	0...25	1	0...25
<i>Змістовний модуль 2</i>			
Участь у семінарських заняттях, виконання завдань	0...5	5	0...25
Модульний контроль	0...25	1	0...25
<i>За семестр</i>			0...100

Прийнята шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка для екзамену, курсового проекту (роботи), практики
90-100	відмінно
75-89	добре
60-74	задовільно
01-59	незадовільно з можливістю повторного складання

Іспит проводиться у вигляді тестування. Тест складається з 2 теоретичних (кожне з питань оцінюється в 50 балів).

Під час складання семестрового іспиту здобувач має можливість отримати максимум 100 балів.

Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Задовільно (60-74) – Захистити всі контрольні точки з оцінкою не нижчою за три бали та здати тестування з результатом не менше 60% вірних відповідей. Вміти самостійно аналізувати еколого-етичні проблеми суспільства.

Добре (75-89) – Твердо знати мінімум, захистити всі контрольні точки з оцінкою не нижчою за чотири бали та здати тестування з результатом не менше 75% вірних відповідей. Виконати позааудиторну індивідуальну роботу. Вміти самостійно аналізувати еколого-етичні проблеми суспільства.

Відмінно (90-100) – здати всі контрольні точки з оцінкою «відмінно». Досконально знати всі теми та вміти застосовувати їх.

9. Політика навчального курсу

Відпрацювання пропущених занять відбувається відповідно до розкладу консультацій, за попереднім погодженням з викладачем. Питання, що стосуються академічної

добročесності, розглядає викладач або за процедурою, визначеною у Положенні про академічну доброчесність.

10. Методичне забезпечення та інформаційні ресурси

Підручники, навчальні посібники, навчально-методичні посібники, конспекти лекцій, методичні рекомендації з проведення практичних робіт тощо, які видані в Університеті знаходяться за посиланням:

- Сторінка дисципліни знаходиться за посиланням:

11. Рекомендована література

Базова

1. Екологічна етика: навчальний посібник/ В. Є. Борейко, О. М. Шуміло, В. В. Шеховцов, О. О. Шуміло; за заг. ред. О. М. Шуміла. – Харків: Право, 2015. – 304 с.
2. Пасічник, С.В. Екологічна етика: тексти лекцій для студентів небіологічних спеціальностей: навчально-методичний посібник/ С. В. Пасічник, Г. М. Лисенко, Б. Ю. Кедров, О. С. Вобленко. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. – 61 с.
3. Борейко, В. Є. Екологічна етика та гуманне ставлення до тварин і рослин. Методичний посібник для вчителів/ В. Є. Борейко, Н. А. Пустовіт. – К.: Київський еколого-культурний центр, 2011. – 80 с.
4. Хом'як, І. В. Короткий курс соціоекології. Методичні рекомендації до вивчення дисципліни «Соціоекологія та екологічна етика»/ І. В.Хом'як, Н. С. Демчук, Т. П. Мості пака. – Житомир: вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2019. – 95 с.

Допоміжна

1. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 08.02.2006 р. № 2707-IV. Урядовий кур'єр, 2009 р., квітень. Ст. 170.
2. Закон України «Про основні напрями державної політики у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів» від 01.04.2009 р. № 1221-VI. Відомості Верховної Ради України, 2009 р. № 21. С. 12.
3. Закон України «Про Червону книгу України» від 07.02.2002 р. № 434. Відомості Верховної Ради України, 2002 р. № 30. Ст. 201.

12. Інформаційні ресурси

1. Міністерство освіти і науки України <http://www.mon.gov.ua>, www.osvita.com.
2. Державна служба України з надзвичайних ситуацій <http://www.dsns.gov.ua/>.
3. Міністерство захисту довкілля і природних ресурсів <http://www.mepr.gov.ua>